

NAKKAV SCHUMANNI-HULLUS

„NYYD Ensemble'ist" talvel 2005

TIINAMAI POOMANN

Gustav ging noch bleich zum Prinzen, es war schon Hochmitternacht; gute Mitternacht, sagte Gustav düster lächelnd; der Prinz lag schlafend auf seiner Ottomane; aber seine Augen waren offen – vor ihm lagen die Mumien aufgeschlagen.

(Kahvatu Gustav läks prints'i juurde, oli juba kesköö. „Head keskööd,“ ütles Gustav mornilt naeratades. Prints lebas oma otomanil, kuid tema silmad olid lahti – tema ees oli avatud kirst.)

Fragment Robert Schumanni päevikust, november 1828. Tõlkinud Eda Jaanson.

„NYYD Ensemble“ ja Eesti Filharmonia Kammerkoor. Dirigent Olari Elts. Kavas: Robert Schumanni – Ferruccio Busoni „Abendlied“ („Õhtulaul“) klarnetile ja keelpillikvartetile; Robert Schumanni Klaverikvintett op 44; Tõnu Kõrvitsa trio „Good Night“ („Head ööd“); Robert Schumanni „Gute Nacht“ („Head ööd“) op 59; Mauricio Kageli „Mitternachtsstück“ („Keskööpala“) solistidele, koorile ja ansamblile; Robert Schumanni – Tõnu Kõrvitsa „Nachtlied“ („Öölaul“) koorile ja ansamblile.

5. märtsil 2005 Tartu Ülikooli aulas ja 6. märtsil 2005 „Vanalinnastuudios“.

Ainuüksi Tartu Ülikooli aulasse sisenedes tekib erilisel pidulik tunne. Heites pilgu lava suunas – ehkki lava sel kontserdil ju tegelikult ei ole, orkestrandid on publikuga samal tasandil – , an-

nab vahetu lähedus esinejate ja publiku vahel võimaluse olla sõna otseses mõttes „muusika sees“. Kandik šampuse ja klaasidega tšelesta peal ning vanaaegne küünlajalg loovad juba ette romantilise õhkkonna. Väga oluline on ülikooli aulas ka suurepärase akustika. „Vanalinnastuudio“ *black-box*-saalis, kus publik asub esinejatest kaugemal ning kus ka akustika pole võrreldav ülikooli aula omaga, jäi justkui midagi olulist puudu. Seepärast kirjutan järgnevalt peamiselt „NYYD Ensemble'i“ Tartus toimunud kontserdist.

Kontserdi kava oli väga hästi koostatud. Esimesena kõlas **Robert Schumanni** „Abendlied“ („Õhtulaul“), mis originaalis on kirjutatud klaveriduole. XIX sajandil oli see väga populaarne, selle mitmesuguste seadete autorite hulgas on Camille Saint-Saëns ja Joachim Raff. Variandi klarnetile ja keelpillikvartetile on teinud Ferruccio Busoni. „NYYD Ensemble'is“ soleeris klarnetil **Toomas Vavilov**, kes, nagu teada, oskab mängida väga head *piano*'t, selles mõttes ei olnud ka kontsert ülikooli aulas erand. Busoni seade keelpillikvartetile lisas intiimsust. Just intiimne koosmäng oli see, mis Busoni seade juures mõjus.

Robert Schumanni varaseim helitöö kavas oli neljaosaline Klaverikvintett *op 44 Es-duur* aastast 1842. Schumann oli tol ajal 32-aastane, valminud oli mitu tema tuntud teost, sealhulgas laulusarjad „Mirdid“, „Lauluring“, „Naise elu

Toomas Volkmanni foto

NYYD Ensemble'i üks tugevaid külgi on muusikamaailma nähtusi professionaalselt, intrigeerivalt ja loovalt pea peale keerata.

ja armastus" ning „Poeedi armastus" – kõik kirjutatud ühel ja samal, 1840. aastal. Klaverikvintett on särav, kuid samas ka hullumeelne. Kolmas osa *Scherzo*, mis algab nagu heliredelite arvestus, on tehniliselt meisterlik. „NYYD Ensemble'i" kvintett koosseisus **Harry Traksmann, Juta Õunapuu, Torsten Tiebout** ja **Marrit Gerretz-Traksmann** tõestas, et võib mängida nii nüüdismuusikat kui ka vanameistreid ning sealjuures väga hästi.

Tõnu Kõrvitsa trio „Good Night" („Head ööd", 1998) haakus Schumanni muusikaga hästi mitte ainult selle poolest, et ka Kõrvits on romantilise väljendusviisiga helilooja, vaid ka seetõttu, et lugu oma erisuguste mänguvõtetega on sama kirglik nagu Schumanni Klaverikvintett.

Schumanni väike *cappella* laul „Gute Nacht" („Head ööd") Friedrich Rückerti tekstiga aastast 1846, millele järgnes *attacca* **Mauricio Kageli** „Mitternachtsstück" („Keskööpala"), oli nagu väike sissejuhatus Kageli ulatuslikumale teosele. Nii Rückerti teksti kui ka muusika poolest. Samas ei olnud see ka pelgalt sissejuhatus, vaid teos kõlas justkui viimased vaiksed minutid enne kesköötundi, „mil mööda kirikuteed tuli luukere". Mauricio Kageli „Mitternachtsstück" (I–II osa 1980–1981, IV osa 1986) on loodud tekstile Schumanni „Päevikutest" („Tagebücher"), kirjutatud aastal 1828, mil Schumann sai 18-aastaseks ega olnud veel selgusele jõudnud, kas tema õige ala on muusika või kirjandus; tekstid reedavad vaimustust Jean Pauli ja E.T.A. Hoffmanni stiili vastu. Kageli teose vigane kirjapilt (*stück* asemel *stück*) pärineb noorelt Schumannilt.

Kageli armastust teatraalsuse vastu rõhutas muu hulgas ka kõnekoor – Eesti Filharmoonia Kammerkoor, kel oli lisaks laulmisele ka oluline jutustaja roll. Solistid **Evelin Saul, Annika Ilus,**

Allan Vurma, Tiit Kogermann olid ühtlasi väga head näitlejad. Eriti tõstaksin esile Allan Vurma Luukere osas, mis oli väga vaimukalt esitatud. Kageli teoste kuulamisele ongi iseloomulik, et su enda naer ajab hiljem sulle hirmu peale. Samuti oli Kageli teosega „24. detsembril 1931", mida „NYYD Ensemble" esitas jaanuaris, ning milles solist esitab lauldes 1931. aasta 24. detsembri ajalehtede põhjal koostatud uudiseid.

Evelin Sauli ei kuulnud me kontserdil laulmas, kuid tema madal dramaatiline hääling ning perfektne saksa keel sobisid ideaalselt jutustaja osaga.

Kageli „Keskööpala" kõlanud viimane lause: „Ja mis on meie elu enamat kui üks ebakindel septimakord, mis kannab endas vaid täitmata soove ja rahuldamatat lootust?" on otseselt seotud ka muusikaga – teose lõpus jääb kõlama septakord. Siin see konks ongi!

Kontserdil viimasena kõlanud Schumanni – Kõrvitsa „Nachtlied" („Öölaul") Friedrich Hebbeli tekstile on algsest kirjutatud segakoorile ja sümfoniaorkestrile. Tõnu Kõrvits oma seades on jätnud täiesti muutmata Schumanni teose üldstruktuuri ning kooripartii, instrumentarium aga lähtub Kageli „Mitternachtsstücki" koosseisust. See seade on Kõrvitsale omaselt värviküllane ja nüansirikas. Kõrvits kui orkestrit väga hästi tundev helilooja tõi esiplaanile iga pilli iseloomulikema värvi, säilitades sealjuures Schumanni intensiivsuse ja tormilisuse. Seadesse oli alles jäetud Schumanni harmoonia, välja arvatud lõppakord, mis oli – üllatus-üllatus – septakord. See oli topeltkonks!

TIINAMAI POOMANN *on Eesti Muusikaakadeemia muusikateaduse eriala III kursuse üliõpilane.*